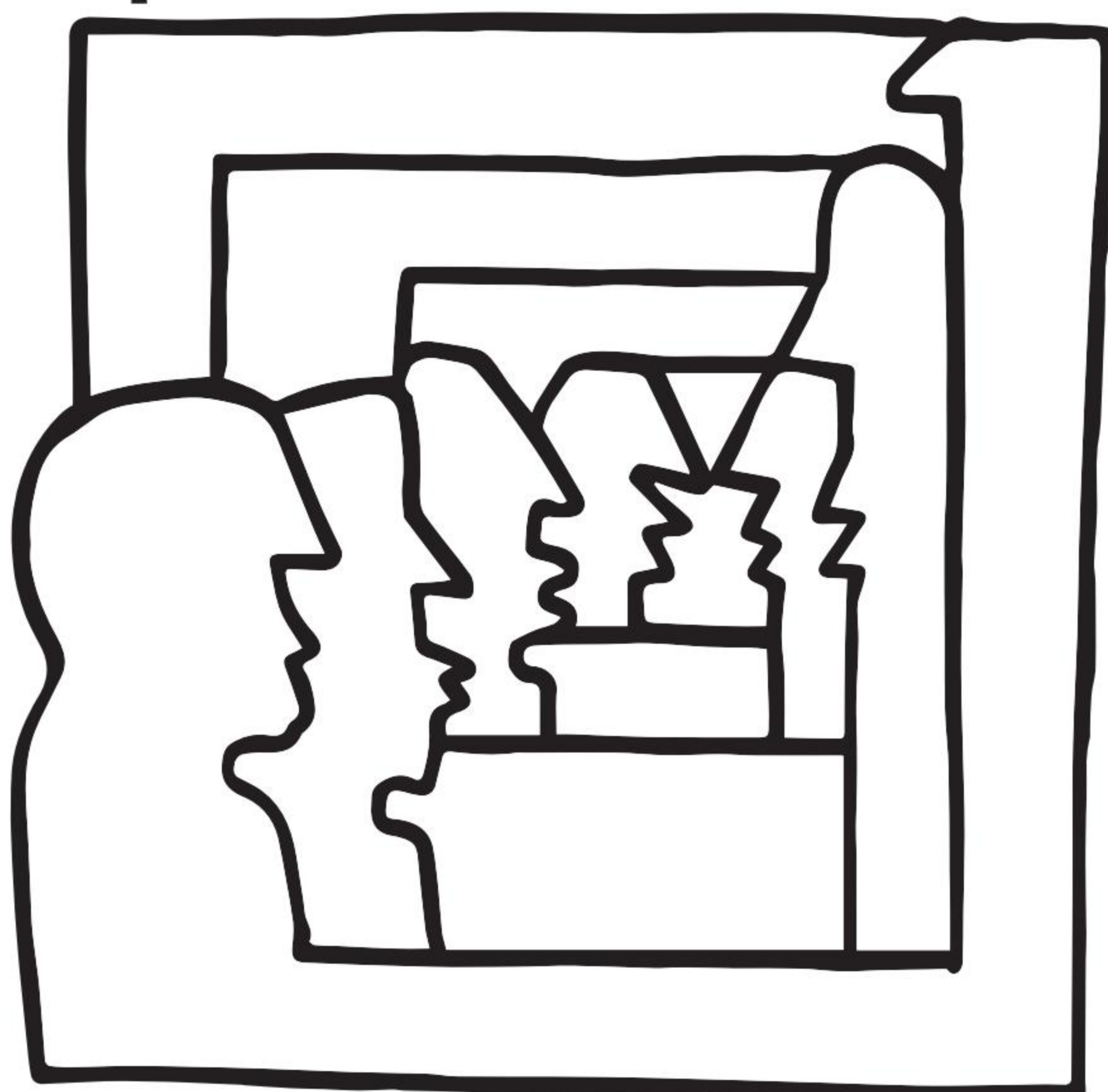

Cum vindecă psihanaliza?

PSIHANALIZĂ
CONTEMPORANĂ

TREI

HEINZ
KOHUT

Traducere din
limba engleză de
Mariana Băncilă

Editori:

SILVIU DRAGOMIR
VASILE DEM. ZAMFIRESCU

Director editorial:

MAGDALENA MĂRCULESCU

Redactare:

VICTOR POPESCU

Design copertă:

ADELINA BUTNARU (FABER STUDIO)

Director producție:

CRISTIAN CLAUDIU COBAN

Dtp:

CRENGUȚA RONTEA

Corectură:

DANA ANGHELESCU
CRISTINA TEODORESCU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

KOHUT, HEINZ

Cum vindecă psihanaliza? / Heinz Kohut; vol. îngrij. de Arnold Goldberg,
cu colab. lui Paul E. Stepansky; trad. din lb. engleză de Mariana Băncilă. - București:
Editura Trei, 2022

Conține bibliografie

ISBN 978-606-40-1682-9

I. Goldberg, Arnold (ed.)

II. Stepansky Paul E. (ed.)

III. Băncilă, Mariana (trad.)

159.9

Titlul original: HOW DOES ANALYSIS CURE?

Autor: HEINZ KOHUT

Copyright © 1984 by The University of Chicago. All rights reserved.

Romanian edition published by arrangement with Livia Stoia Literary Agency

Licensed by The University of Chicago Press, Chicago, Illinois, U.S.A.

Copyright © Editura Trei, 2023

pentru prezenta ediție

C.P. 27-0490, București

Tel./Fax: +4 021 300 60 90

e-mail: comenzi@edituratrei.ro

www.edituratrei.ro

ISBN: 978-606-40-1682-9

Cuprins

9	Prefață
11	Introducere
17	Partea întâi
	Reconstrucția Sinelui: Răspunsuri și reflecții
19	1. Analizabilitatea în lumina psihologiei Sinelui
19	Oare unele analize ale tulburărilor severe de personalitate și comportament ar trebui să rămână incomplete?
27	Cele trei categorii de tulburări psihice și analizabilitatea acestora
34	2. O reexaminare a anxietății de castrare
57	O reexaminare a agorafobiei
67	3. Problema obiectivității științifice și teoria vindecării psihanalitice
79	Ce înseamnă o analiză completă? Ce este vindecarea psihanalitică?
87	Partea a doua
	Natura vindecării psihanalitice
89	4. Revizuirea relațiilor Sine — obiect al Sinelui
113	5. Efectul curativ al analizei: O expunere preliminară bazată pe descoperirile psihologiei Sinelui

137	6. Efectul curativ al analizei: Reevaluarea procesului terapeutic din perspectiva psihologiei Sinelui
137	Atitudinea analistului, atmosfera analitică și teoria vindecării
154	Înțelegerea, explicarea și impactul terapeutic al interpretărilor eronate
165	Frustrarea optimă și structurarea psihică în procesul curativ
184	7. Abordarea apărărilor și rezistențelor în psihologia Sinelui
191	Ilustrare de caz: abordarea tradițională a apărărilor și rezistențelor
207	Ilustrare de caz: cum abordează psihologia Sinelui apărările și rezistențele
247	8. Reflecții asupra funcției autoanalitice
260	Câteva gânduri despre analiza didactică
277	9. Rolul empatiei în vindecarea psihanalitică
286	Vignetă clinică
296	Empatia și faza explicativă a tratamentului
308	10. Transferurile de obiect al Sinelui și interpretarea lor
333	Remarci finale
339	Note
371	Bibliografie

Prefață

Când a terminat de scris această carte, cu puțin timp înainte să moară, soțul meu a spus că realizase tot ce-și propusese să facă pentru psihanaliză și și-a exprimat speranța că în viitor colegii săi, și mai ales cei din generația tânără, vor continua să exploreze nenumăratele întrebări pe care le-a pus pe parcursul operei sale. Și-a exprimat, de asemenea, speranța că gândurile sale aveau să-i stimuleze pe aceștia să-și pună propriile lor întrebări, să-și exploreze propriile idei pentru a susține astfel progresul științei psihanalizei.

După ce Arnold Goldberg și Paul Stepansky au redactat manuscrisul soțului meu, am făcut unele revizuiți, incluzând anumite pasaje din original despre care știam că soțul meu le considerase importante pentru a fi comunicate — sau chiar reiterate — și pe care ei le-au omis inițial din motive stilistice. Chiar dacă includerea acestor pasaje ar putea face lectura cărții mai dificilă, sper că cititorii vor avea totuși răbdarea necesară și sunt sigură că eforturile lor vor fi recompensate prin bogăția ideilor exprimate și detaliate în această carte.

10 Aș vrea să-mi exprim mulțumirile față de fiul nostru, Tom, și față de prietenul de-o viață al soțului meu, Robert W. Wadsworth, pentru ajutorul pe care mi l-au acordat în pregătirea manuscrisului pentru publicare.

Elisabeth Kohut

Introducere

Aceasta este ultima carte a lui Heinz Kohut. Nu va fi însă și ultima carte despre opera sa, dat fiind că psihologia psihanalitică a Sinelui e în plin avânt și are deja propria istorie. Această carte reprezintă un moment din această istorie.

Este vorba despre o istorie care s-a dovedit a fi, după toate standardele, una incitantă și plină de evenimente. Începutul acestei istorii este greu de delimitat; povestea psihologiei Sinelui este atât de strâns legată de Heinz Kohut, încât o descriere completă va trebui să aștepte ca, mai întâi, să fie spusă povestea de viață a lui Kohut. Putem totuși să trecem în revistă o scurtă perioadă din evoluția conceptuală a psihologiei Sinelui prin prisma unei profeții făcute de William James, profeție pe care un prieten apropiat i-a făcut-o lui Heinz după citirea manuscrisului cărții *Analiza Sinelui*: „Mai întâi vor spune că e complet greșit ce spui, apoi că e neimportant și trivial, pentru ca în final să spună că ei au știut mereu că așa stau lucrurile“. Predicția, evident, avea să se dovedească în cea mai mare parte adevărată, dar releva, de asemenea, și impactul extraordinar pe care un nou set de idei l-a avut asupra comunității științifice — iar această poveste rămâne să fie istorisită în continuare.

Evident, nu toată lumea care a auzit sau care a citit inițial despre ideile lui Kohut despre narcisism a reacționat conform profeției jamesiene, după cum nici desfășurarea de judecăți critice nu s-a produs atât de clar precum anunța profeția. Când Kohut și-a prezentat pentru prima oară lucrarea „Forme și transformări ale narcisismului”, în decembrie 1965 (Kohut, 1978b, vol. 1), era la apogeul carierei sale profesionale din cadrul instituțional al psihanalizei. Observațiile sale despre narcisism au provocat foarte puține disensiuni la acel moment. Chiar și lucrarea „Tratamentul psihanalitic al tulburărilor de personalitate narcisică”, pe care avea s-o prezinte doi ani mai târziu (Kohut, 1978b, vol. 1), s-a bucurat de o primire în general cordială. Spre sfârșitul anilor 1960, în timp ce se pregătea să publice *Analiza Sinelui*, le-a cerut la răstimpuri anumitor colegi și studenți să citească și să comenteze pe marginea proiectului. Și-a considerat cu siguranță această primă carte ca fiind semnalul unei desprinderi de tradiția analizei clasice și a urmărit să obțină pe cât posibil un răspuns critic cât mai variat înainte de publicare.

Deși *Analiza Sinelui* s-a bucurat de o receptare extraordinar de largă și apreciativă, cartea a stârnit, de asemenea, și reacții negative puternice. Din dorința creării unui forum intelectual și din nevoia sa de a avea un tampon împotriva fluxului tot mai mare de critici, un grup de analiști interesați de lucrările sale a început să se întâlnească regulat cu el. Acest grup a continuat să se întâlnească până în prezent. De-a lungul anilor, grupul de studiu al psihologiei Sinelui a atras o mare varietate de membri; Michael Basch, John Gedo, David Marcus, Anna Ornstein, Paul Ornstein, Marian Tolpin, Paul Tolpin și Ernest Wolf au făcut cu toții parte din acest grup într-un moment sau altul. Printre membrii mai recentți se numără Bernard Brandchaft, Arthur Malin, Evelyne

Schwaber, Estelle Shane, Morton Shane și Robert Stolorow. Pe măsură ce interesul pentru opera lui Kohut creștea, grupul de studiu inițial a fost înlocuit de unul mai mare, cu aproximativ cincizeci de membri. Deși în majoritatea întâlnirilor ne concentrăm pe ideile din jurul psihologiei Sinelui, ocazional ne-am ocupat și de alte proiecte, cum ar fi publicarea unui volum colectiv, *The Psychology of the Self: A Casebook* (Goldberg 1978), precum și organizarea unor conferințe pe tema psihologiei Sinelui.

Nu-mi pot imagina discuții mai aprinse pe tema psihologiei Sinelui decât cele care au debutat atunci în grupul de studiu și care continuă și în prezent. Ne-am luptat, cu toții, corp la corp cu aproape toate criticile care au fost aduse psihologiei Sinelui, deși nu abordam aceste discuții în spiritul profeției lui James, ci mai degrabă încercam să dăm un sens lucrurilor pe care ne străduiam să le înțelegem. Nu cred că exagerez dacă spun că foarte rar am auzit vreo critică cu care să nu ne fi luptat noi înșine și căreia să nu-i fi găsit un răspuns satisfăcător în cadrul grupului. Ne confruntăm în continuare și cu propriile noastre critici, care încă nu și-au găsit răspunsul, dar evident este vorba despre o confruntare caracteristică tuturor științelor.

Cartea de față reprezintă un capitol în evoluția ideilor psihanalitice și exemplifică natura dinamică a conceptelor legate de psihologia Sinelui. A luat naștere în urma nenumăratelor discuții de grup cu Kohut și reprezintă parțial încercarea sa de a răspunde anumitor întrebări care au apărut după apariția cărții *The Restoration of the Self — Reconstrucția Sinelui*, dar nu se limitează la a fi doar un comentariu pe marginea acestei ultime cărți deoarece întrebările pe care le pune Kohut l-au direcționat către un set de ipoteze despre natura vindecării psihanalitice, ipoteze fundamentale diferite de opiniile sale anterioare despre vindecarea

psihanalitică. Pe lângă evoluția la nivel de teorie, Kohut oferă explicații substanțiale pe marginea conceptului de empatie, a complexului Oedip, a naturii apărărilor și rezistențelor și a varietății transferurilor de obiect al Sinelui — printre multe alte subiecte abordate în aceste volum. Unul dintre cele mai importante aspecte ale acestei cărți este maniera convingătoare în care Kohut formulează nenumăratele probleme pe care le pune psihologia Sinelui, probleme care încă mai trebuie studiate pentru a fi în cele din urmă rezolvate.

Oricine a participat la istoria psihologiei Sinelui are un răspuns pregătit la profeția jamesiană invocată de prietenul lui Kohut. Ideile și teoriile lui Kohut nu sunt „greșite”, deoarece astfel de idei și teorii inovatoare nu pot fi niciodată etichetate simplist ca fiind corecte sau greșite. Mai mult, avem un criteriu pragmatic pe baza căruia să le evaluăm: trebuie să ne întrebăm doar cât de valoroase sunt aceste idei pentru maniera de desfășurare a analizelor clinice. Fără îndoială că ideile lui Kohut sunt importante și merită a fi studiate și dezbătute, dar aceste dezbateri nu trebuie făcute în spiritul disidenței, ci mai degrabă în spiritul unei explorări: pentru a descoperi dacă ideile sale ne ajută să înțelegem mai multe decât înțelegeam până acum. Ideile lui Kohut sunt departe de a fi „triviale”: mult prea mulți analiști au reușit să folosească substanțial ideile sale în experiența clinică și în teoretizările proprii pentru a mai putea respinge psihologia Sinelui ca fiind neimportantă. Ultimul element al profeției ne forțează să ne întrebăm dacă analiștii chiar s-au folosit în tot acest timp de ideile din psihologia Sinelui. Cum era de așteptat, cartea răspunde la această întrebare, iar cititorul nerăbdător va descoperi în paginile care urmează perspectiva profundă a lui Kohut pe marginea acestei probleme.

Cartea de față a fost îngrijită de mine și de Paul Stepansky pe baza manuscrisului lăsat de Heinz Kohut. Se cuvine să spun că nu am adăugat nimic în plus pe lângă ideile sale și nici nu am omis vreo idee, ci ne-am concentrat în munca noastră pe claritatea exprimării. Stepansky a depus cel mai mare efort în acest sens și sunt sigur că sarcina aceasta de remaniere a textului nu ar fi putut fi dusă la bun sfârșit fără colaborarea sa. Pot să-mi asum responsabilitatea pentru acuratețea sau lipsa de acuratețe în redarea ideilor lui Kohut, dar sunt sigur că această carte este o versiune fidelă a ceea ce și-a propus să spună.

Arnold Goldberg, doctor în medicină, Chicago

Partea întâi

Reconstrucția Sinelui: Răspunsuri și reflecții

Cum era de așteptat, anumite idei din cartea mea *Reconstrucția Sinelui* (*The Restoration of the Self*, 1977) au generat o varietate de răspunsuri din partea colegilor mei. În diverse ocazii — ședințe de supervizare, seminare sau corespondență scrisă — mi s-a cerut să clarific anumite păreri pe care aparent nu le detaliasem suficient în carte. Pe lângă acest stimul extern venit din partea colegilor și prietenilor, am încercat eu însumi să merg mai departe pe firul anumitor linii de gândire și am ajuns astfel la intuiții noi pe care aș dori să le comunic. Deși diferitele subiecte pe care îmi doresc să le abordez în Partea I sunt interconectate într-o oarecare măsură, ele nu formează un întreg cu adevărat coerent, ci sunt grupate împreună mai ales pentru că toate sunt răspunsuri și reflecții pe marginea cărții *Reconstrucția Sinelui*.

Analizabilitatea în lumina psihologiei Sinelui

Oare unele analize ale tulburărilor severe de personalitate și comportament ar trebui să rămână incomplete?

Deși majoritatea comentariilor generate de cartea mea *Reconstrucția Sinelui* (1977) au fost în favoarea psihologiei psihanalitice a Sinelui expuse în acea lucrare, un coleg mi-a atras atenția constructiv asupra unui anumit aspect al expunerii mele care pare că mai trebuie discutat. Într-o scrisoare prin care se poziționa în general favorabil față de psihologia Sinelui și aproba cu căldură în special cartea mea amintită mai sus, acest coleg ridică o singură obiecție cu privire la ceea ce considera a fi una dintre implicațiile lucrării mele. Mai precis, credea că militez ca „tratamentul să fie întrerupt înainte ca analizandul să ajungă la un material prea tulburător.” Deși admitea că „în anumite cazuri regresia poate fi dificil de controlat”, și-a exprimat părerea — despre care credea că ar fi contrară perspectivei mele — că „a lucra încet și precaut și mai ales abilitatea de a verbaliza experiențele” ar fi elementele care

ar contracara suficient de bine pericolul. Aceste afirmații m-au tulburat. Nu realizasem că opiniile mele cu privire la acest aspect, și mai ales cele prezentate în *Reconstrucția Sinelui*, ar putea fi interpretate așa cum le interpreta colegul meu într-un mod amical. Și fără îndoială că mai sunt și alți cititori care au înțeles la fel de greșit atitudinea mea terapeutică față de tulburările caracterizate de colegul în cauză ca fiind „deficite reale ale Sinelui”. În cele ce urmează voi încerca să explic poziționarea mea reală.

Concluzia clinică esențială a tuturor contribuțiilor mele la înțelegerea Sinelui și a dezvoltării sale poate fi formulată astfel: însuși deficitul Sinelui este cel care cauzează și menține transferul de obiect al Sinelui (transferul narcisic) la pacient, iar perlaborarea acestui transfer este cea care, prin intermediul internalizării transmutative, adică printr-o activitate psihică sănătoasă care a fost zădărnicită în copilărie, asigură structurile necesare pentru a repara acel deficit al Sinelui. Într-adevăr, pentru mine, apariția acestui proces transferențial și mai ales intensitatea sa persistentă sunt dovada că situația analitică a reactivat potențialul de dezvoltare al Sinelui deficitar. Această ipoteză centrală, expusă cu claritate în *Analiza Sinelui* (1971/2021) și în multe alte publicații, nu a fost contrazisă de expunerea mea din *Reconstrucția Sinelui* (1977).

Neînțelegerea că aș milita pentru o analiză incompletă în cazul tulburărilor Sinelui care sunt analizabile și că, mai ales, aș recomanda ca anumite deficite structurale ale Sinelui să rămână netratate în astfel de cazuri izvorăște probabil din faptul că n-am reușit să-i ajut pe unii cititori să înțeleagă semnificația anumitor aspecte teoretice mai sofisticate legate de dezvoltarea Sinelui în copilărie și de relevanța schimbărilor aferente în definirea sănătății psihice și a vindecării psihanalitice — aceste noi nuanțe teoretice vin în completarea ipotezelor mele anterioare.